

Ragtime - E. L. Doctorow

L'aportació d'Edgar Lawrence Doctorow (Nova York, 1931) al bestseller de qualitat és cabdal. L'èxit combinat de crítica i de públic que va obtenir amb *Ragtime* ha dotat aquesta novel·la d'una aurèola poc freqüent: no hi ha gaires llibres que complaquin lectors d'interessos no solament diversos, sinó oposats. Nombrosos autors -incloent-hi el mateix Doctorow- han intentat repetir la gesta sense aconseguir-ho del tot.

La fórmula reeixida de *Ragtime* pot resumir-se en forma de manaments de la següent manera: *a)* trieu una època de creixement econòmic accelerat com els primers anys del segle vint als Estats Units; *b)* novel·leu la vida de personatges reals i coneguts com el mag Harry Houdini, l'anarquista Emma Goldman, l'arquitecte Stanford White o el banquer Pierpont Morgan; *c)* vinculeu les seves peripècies amb els personatges ficticis que inventeu vosaltres; *d)* escriviu la novel·la com si conegués no solament el que fan els personatges -reals o ficticis- en qualsevol moment, sinó també el que pensen; *e)* introduïu dosis escasses però significatives de sexe i violència, i dosis superiors, però no embafadores, d'història recent i crítica social; *f)* no oblideu un ingredient tan fonamental com el talent (barreja personalitzada de dots d'observació, inventiva, tècnica, intuïció, disciplina i ambició), i sobretot estengueu tots els ingredients sobre la base d'un coneixement profund de la tradició novel·lística; *g)* creueu els dits perquè un director com Milos Forman dugui la novel·la al cinema.

Durant la major part d'aquest segle, Nova York ha estat el melic del món. No cal haver-s'hi passejat per sentir els seus carrers com a propis, igual com no és difícil trobar en la història d'aquesta ciutat, en els personatges que poblen *Ragtime*, la història -empobrida o, més usualment, augmentada- de qualsevol lector. Algunes escenes han passat a formar part de la memòria col·lectiva: l'amuntegament dels immigrants a Ellis Island, la construcció de les línies subterrànies de ferrocarril, la repressió sangonosa de les primeres vagues, el caos milionari dels primers anys del cinema, els primers cotxes fabricats en sèrie... L'inici d'aquest segle a la capital del món veu néixer gran part de les realitats que avui dia considerem quotidianes. Aleshores Sigmund Freud -personatge secundari de la primera part del llibre- podia afirmar que «Amèrica és un error». Ara, si de cas, hauríem de traslladar l'error a tot el món occidental que s'hi inspira.

En l'«error» novel·lat per Doctorow hi ha lloc per a la il·lusió, el plaer i la tragèdia. Les novel·les d'aquest autor s'inscriuen en l'òptica del realisme, però és un realisme que posa l'èmfasi en la raresa. Algunes de les escenes que construeix són clarament efectistes: l'anarquista sol·lícita calmant el dolor que la cotilla ha produït en el cos de la corista enriquida; la discussió que mantenen Henry Ford i Pierpont Morgan a l'entorn de la reencarnació; la «militarització de l'aflicció» que converteix un pianista negre de ragtime en el terrorista més buscat de l'Estat. D'altra banda, l'abús de l'atzar i de les coincidències que vinculen els diferents personatges pot menar a la teoria jungiana de les correspondències (Jung també apareix momentàniament al llibre).

Ragtime és realista, sí, però busca i construeix una realitat feta a mida, un món propi amb unes regles pròpies: aquesta característica és la que dóna cohesió al mosaic de fets i personatges i converteix la novel·la en una obra sòlida.

El tret que defineix la música ragtime és el contrast entre ritmes melòdics: la col·lisió controlada. Sovint ha estat considerada com a precursora del jazz, però els musicòlegs hi assenyalen una diferència fonamental: el ragtime és sempre un estil escrit, mentre que el jazz és sobretot improvisació. La novel·la *Ragtime* d'E.L. Doctorow, basada en l'encreuament de trajectòries vitals diverses, només es pot entendre a partir d'un narrador omniscient i sistemàtic -no improvisador, doncs-, capaç d'un esforç d'harmonització que recorda inevitablement la música de les esferes.